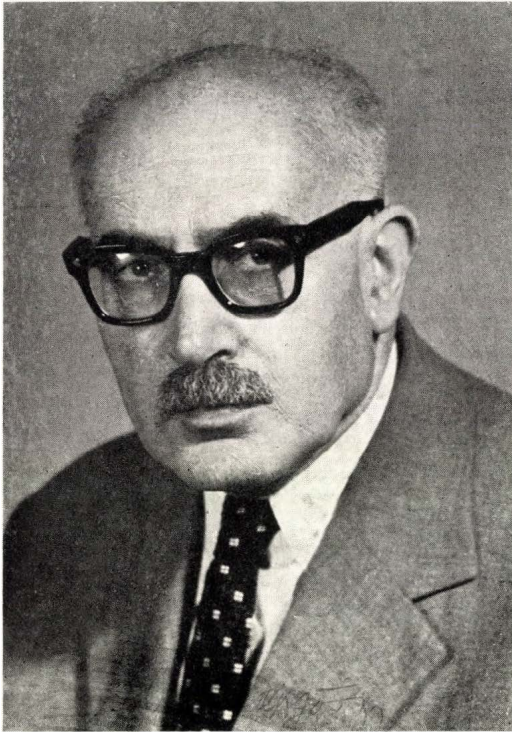

KÖSZÖNTJÜK A 80 ÉVES VÉLI GYÖRGYÖT!

Dr. Véli György főorvosnak, a magyarországi gyermeknövekedési kutatások neoztorának 80. születésnapját ünnepeljük. A magyar antropológusok, humánbiológusok nevében tisztelettel és szeretettel köszöntjük az ünnepeltet, mindannyiunk kedves Gyuri Bácsiját! A kereken 100 éves múltra visszatekintő hazai növekedés- és testfejlődésvizsgálatok Véli György föllépésével határozottan új aspektussal gazdagodtak. A gyermekek növekedését, testi fejlődését, érését és az ezekben megmutató variációkat vizsgáló és alapvető biológiai törvényszerűségeket kereső humánbiológus, ill. a gyógyító—megelőző tevékenységet folytató gyermekgyógyász és oktató, nevelő iskolaorvos érdeklődése és szemlélete találkozik az ő munkásságában.

Véli György 1895. augusztus 24-én született Cegléden. Ott végezte elemi és középiskoláit, majd 1913-ban Budapesten kezdte meg egyetemi tanulmányait, amit azonban a háború félbeszakított. 1915—18 között 25 hónapot töltött a harctéren. Ott együtt szolgált Szondi Lipóttal; az ő hatására kezdett foglalkozni antropometriai problémákkal. Egészségügyi hadnagyként szerelt le, és befejezte orvosi tanulmányait; 1921-ben doktorált. A budapesti Gyermekklinikán kezdte meg orvosi tevékenységét, ahol a liquor cerebros spinalis, ill. a nyelőcsőszűkületes gyermekek röntgendiagnosztikájának kérdései foglalkoztatták.

1924-ben megnősül és Kaposvárra kerül, ahol gyermekorvosi praxist kezd. Megszerzi az iskolaorvosi, a középiskolai egészségügy tanári, valamint a sportorvosi képesítést. 1926-tól tanít a kaposvári gimnáziumban. Jó kapcsolatot alakít ki tanítványaival, és hamarosan rájön arra, hogy — bár az iskolában kiadott utasítás szerint „erkölcstelen dolgokról” nem szabad beszélni — óráin nem kerülheti el a szexuális élet kérdéseit. E beszélgetések hangsúlya a szexuális etikán volt. A fiúkat arra tanította, hogy a leányokban ne a perditát lássák, hanem a leendő anyát tiszteljék, a leányokat pedig a testben és lélekben tiszta életre, az anyai hivatásra nevelte.

1936-ban jelent meg „A kaposvári óvodás és iskolás gyermekek testméretei” c. tanulmánya, amely nemcsak antropometriai, de módszertani szempontból is jelentős. Egy másik dolgozatában kimutatja, hogy a pubertás korában nemcsak a testi, de a szellemi fejlődés is ugrásszerű.

A második világháború pusztítása után Véli György teszi fel elsőként a nagyon is logikusan adódó kérdést: Mennyire befolyásolta a háború a gyermekek testi fejlődését? E tanulmánya ebben a vonatkozásban egyedülálló a hazai szakirodalomban.

A gyakorlati gyermekgyógyászatban is számos úttörő kezdeményezése, hasznos megfigyelése volt. 1953-ban jelenik meg a kaposvári iskolás gyermekek golyvahelyzetéről írott dolgozata. Ebben kimutatja, hogy az ásott kutak vizét fogyasztó gyermekek között kevesen tiszter annyi a golyvás, mint a vízvezetéki vizet ivók között. Bár e vizsgálata alapján készült golyvatérképe abban az időben nem jelenhetett meg, tanulmányát idézi a WHO golyva-kiadványa (Prevalence and geographical distribution of endemic goitre. — Genf 1958. 49. oldal).

Ugyancsak 1953-ban jelent meg az a dolgozata, amelyben megállapítja, hogy a kaposvári járás sorköteles ifjainak termete az 1852. és az 1927. születési évek között 10 évenként 8 mm-t növekedett. Ez volt az első hazai tanulmány, amely kimutatja Magyarországon is az „akcelerációt”. E dolgozatot e témában több másik követi. Megállapítja, hogy a felszabadulás utáni első 10 évben az átlagos növekedési gyorsulás — a korábbi 10 mm-rel szemben — 18 mm-re változott. Rámutat a társadalmi változások szerepére, amelyek kedvezően befolyásolják a gyermekek testfejlődését. Tőle ered az a gondolat, hogy nem „akceleráció” van, hanem a perisztatikus hatások javulása révén a korábbi retardáció felszámolódásának vagyunk tanúi. — Véli György az „akceleráció”-kérdés nemzetközileg is ismert és idézett szakértője lett.

A testi fejlődés és a menarche kapcsolatát is ő elemezte elsőként a hazai szakirodalomban. Fontos adatokat közölt a 0—3 éves gyermekek testi fejlődésére vonatkozóan.

1963-ban nagy fájdalom éri: elveszíti szeretett feleségét, aki kutatómunkáját mindig nagy érdeklődéssel figyelte és megértéssel támogatta. 1966-ban újra megnősül, és Budapestre költözik. Nyugalomba vonul, de évekig helyettesít még körzeti gyermekorvosként és iskolaorvosként, és nem szakít az antropológiával sem.

Orvosi tevékenységét az „Egészségügy kiváló dolgozója” kitüntetéssel és arany törzsgárdajelvénnel ismerték el.

Véli Györgynek gyermekgyógyászati, iskolaorvosi, csecsemőotthoni, egészségvédelmi, rendelőintézeti munkája mellett mindig jutott ideje és energiája arra, hogy kedvenc humánbiológiai témáiban elmélyedjen. A Magyar Biológiai Társaság Embertani Szakosztályában tartott előadásai, az *Anthropologiai Közleményekben* vagy gyermekgyógyászati folyóiratokban megjelent dolgozatai mindannyiunknak tanulságosak.

A Magyar Biológiai Társaság 1975. évi Közgyűlése dr. Véli Györgyöt a Társaság megalakulása óta az Embertani Szakosztályban kifejtett kiemelkedő tevékenységének elismeréséül a Társaság „tiszteleti tagjává” választotta.

*

A 80 esztendő Véli Györgyöt köszönti folyóiratunk e száma. Hazai és külföldi antropológusok, humánbiológusok, gyermekgyógyászok ünneplik őt a növekedés, testfejlődés, érés és ezek humánagenetikai vonatkozásait tárgyaló tanulmányaikkal. Véli György 40 éven át e témákban folytatott munkásságához kívánunk csatlakozni, és szívből kívánjuk, hogy még soká éljen és dolgozzék, saját örömeire, mindannyiunk épülésére és a magyar antropológia hasznára.

Ad multos annos!

(E. O.)

